

Laidiens: 08.11.2017., Nr. 222

Oficiālās publikācijas Nr.: 2017/222.23

Latvijas Bankas noteikumi Nr. 158

Rīgā 2017. gada 30. oktobrī

Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas prasības, veicot ārvalstu valūtu skaidrās naudas pirkšanu un pārdošanu

Izdoti saskaņā ar Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas likuma 7. panta 1.¹ daļu un 47. panta trešo daļu

I. Vispārīgais noteikums

1. Noteikumi nosaka prasības kapitālsabiedrībām, kas saņēmušas Latvijas Bankas licenci ārvalstu valūtu skaidrās naudas pirkšanai un pārdošanai (tālāk tekstā – kapitālsabiedrība), Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas likumā noteikto pienākumu izpildei attiecībā uz noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas riska novērtēšanu, iekšējās kontroles sistēmu un tās izveidi, klientu izpēti un klientu veikto darījumu uzraudzību.

II. Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas riska novērtēšana

2. Kapitālsabiedrība atbilstoši savam darbības veidam veic un dokumentē noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas riska novērtējumu, lai noskaidrotu, novērtētu, izprastu un pārvaldītu savai darbībai un klientiem piemētošos noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas riskus. Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas riska novērtējumu apstiprina kapitālsabiedrības valde, ja tāda ir izveidota, vai kapitālsabiedrības augstākā pārvaldes institūcija.

3. Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas risks ir iespējamība, ka kapitālsabiedrība var tikt izmantota noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijā vai terorisma finansēšanā.

4. Kapitālsabiedrība, veicot noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas riska novērtējumu, ņem vērā riskus, kurus identificējusi Eiropas Komisija Eiropas Savienības riska novērtējumā, riskus, kuri identificēti Nacionālajā noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas riska novērtēšanas ziņojumā, kā arī citus riskus, kas raksturīgi attiecīgās kapitālsabiedrības darbībai.

5. Kapitālsabiedrība, veicot tai piemētošā noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas riska novērtējumu, ņem vērā riskus, kurus rada kapitālsabiedrības veiktie un plānotie ārvalstu valūtas pirkšanas un pārdošanas darījumi, ievērojot gan ārvalstu valūtu pirkšanas un pārdošanas sektoram piemētošo risku, gan tieši

kapitālsabiedrībai raksturīgos riskus. Kapitālsabiedrībai piemītošā noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas riska novērtējumam izmanto vismaz šādu informāciju:

5.1. kapitālsabiedrības veikto un plānoto darījumu skaits un apjoms;

5.2. to kapitālsabiedrības darījumu, kuri veikti, neidentificējot klientu, skaits un apjoms;

5.3. ar kapitālsabiedrības klientiem, to rezidences (reģistrācijas) valstīm, klientu saimniecisko vai personisko darbību, izmantojamiem pakalpojumiem un produktiem un to piegādes kanāliem, kā arī ar to veiktajiem darījumiem saistīto noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas risku ietekmējošo faktoru analīze, kas aptver šādus risku ietekmējošos faktorus:

5.3.1. klienta risks, kas piemīt klientam, t.sk., ja klients ir juridiskā persona vai juridisks veidojums, – tā juridiskajai formai un īpašnieku struktūrai, kā arī klienta vai klienta patiesā labuma guvēja saimnieciskajai vai personiskajai darbībai;

5.3.2. valsts un ģeogrāfiskais risks, t.sk. risks, ka klients vai klienta patiesais labuma guvējs ir saistīts ar valsti vai teritoriju, kuras ekonomiskie, sociālie, tiesiskie vai politiskie apstākļi var liecināt par valstij piemītošu augstu noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas vai terorisma finansēšanas risku;

5.3.3. klienta izmantoto pakalpojumu risks, t.i., risks, ka klients ārvalstu valūtu skaidrās naudas pirkšanas vai pārdošanas pakalpojumu var izmantot noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijai vai terorisma finansēšanai;

5.3.4. pakalpojumu sniegšanas veida risks, kas saistīts ar veidu, kādā klients saņem ārvalstu valūtu skaidrās naudas pirkšanas un pārdošanas pakalpojumu vai to izmanto.

6. Ar klientu saistītie būtiskākie noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas risku paaugstinošie faktori ir šādi:

6.1. darījuma attiecības ar klientu tiek uzturētas vai gadījuma rakstura darījums ar klientu tiek veikts neparastos apstākļos;

6.2. klients ir juridiskā persona vai juridisks veidojums, kas ir privāto aktīvu pārvaldīšanas sabiedrība;

6.3. klients ir juridiskā persona, kas emitē vai ir tiesīga emitēt uzrādītāja akcijas (kapitāla vērtspapīrus) vai kam ir nominālie akcionāri;

6.4. klients regulāri veic liela apjoma darījumus;

6.5. klienta – juridiskās personas vai juridiskā veidojuma – īpašnieku vai dalībnieku struktūra šķiet neparasta vai pārāk sarežģīta, ņemot vērā tā darbības veidu;

6.6. klients ir juridiskā persona vai juridisks veidojums, kura īpašnieku vai dalībnieku struktūra apgrūtina iespēju noteikt tā patieso labuma guvēju;

6.7. klients ir biedrība, nodibinājums vai tiem pielīdzināms juridisks veidojums, kuram nav peļņas gūšanas rakstura.

7. Ar klienta saimniecisko vai personisko darbību saistītie būtiskākie noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas risku paaugstinošie faktori ir šādi:

7.1. klienta saimnieciskā darbība vai personiskā darbība nav saistīta ar Latvijas Republiku;

7.2. klienta saimnieciskā darbība ir saistīta ar:

- 7.2.1. azartspēļu organizēšanu;
- 7.2.2. inkasācijas pakalpojumu sniegšanu;
- 7.2.3. starpniecību darījumos ar nekustamajiem īpašumiem;
- 7.2.4. tirdzniecību ar dārgmetāliem un dārgakmeņiem;
- 7.2.5. tirdzniecību ar ieročiem un municiju;
- 7.2.6. naudas pakalpojumu sniegšanu.

8. Ar valsti vai ģeogrāfisko tvērumu saistītie būtiskākie noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas risku paaugstinošie faktori ir šādi:

- 8.1. valsts vai teritorija, kas uzticamā avotā, piemēram, savstarpējā novērtējumā vai precīzos novērtējuma ziņojumos, ir norādīta vai pārbaudes ziņojumos minēta kā valsts, kurai nav atbilstīgu noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas vai terorisma finansēšanas novēršanas sistēmu, t.sk. tāda, kas iekļauta starptautiskās Finanšu darījumu darba grupas (*Financial Action Task Force*) nesadarbojošos valstu sarakstā vai par kuru minētā organizācija publicējusi paziņojumu kā par valsti vai teritoriju, kurā nav normatīvo aktu cīņai ar noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju vai terorisma finansēšanu vai kurā tie ir ar būtiskām nepilnībām un tāpēc neatbilst starptautiskajām prasībām;
- 8.2. valsts vai teritorija, kurai piemērotas sankcijas, embargo vai līdzīgi pasākumi, t.sk. finanšu vai civiltiesiski ierobežojumi, ko noteikusi, piemēram, Apvienoto Nāciju Organizācija, Eiropas Savienība vai Amerikas Savienotās Valstis;
- 8.3. valsts vai teritorija, kas uzticamā avotā norādīta kā valsts, kurā ir ievērojams korupcijas un citu noziedzīgu darbību līmenis;
- 8.4. valsts vai teritorija, kura uzticamā avotā norādīta kā tāda, kas nodrošina finansējumu vai atbalstu teroristu darbībai, vai kurā darbojas uzticamā avotā norādītas teroristiskas organizācijas;
- 8.5. valsts vai teritorija, kas iekļauta Ministru kabineta apstiprinātajā zemu nodokļu un beznodokļu valstu un teritoriju sarakstā.

9. Ar klienta izmantoto pakalpojumu vai to sniegšanas veidu saistītie būtiskākie noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas risku paaugstinošie faktori ir šādi:

- 9.1. gadījuma rakstura darījumi, neidentificējot klientu;
- 9.2. neklātienē pastāvošas darījuma attiecības vai gadījuma rakstura darījumi.

10. Būtiskākie noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas risku pazeminošie faktori, kas saistīti ar klienta rezidences (reģistrācijas) saimnieciskās vai personiskās darbības veikšanas valsti, ir šādi:

- 10.1. valstī darbojas efektīvas noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas sistēmas;
- 10.2. valstī ir noteiktas tādas prasības noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas apkarošanas jomā, kas atbilst organizāciju, kuras nosaka standartus noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas jomā, noteiktajiem starptautiskajiem standartiem, un valsts minētās prasības faktiski īsteno;

10.3. valstī ir zems korupcijas risks;

10.4. valstī ir zems tādu noziedzīgu nodarījumu līmenis, kuru rezultātā var tikt iegūti līdzekļi noziedzīgā ceļā.

11. Kapitālsabiedrība regulāri, atbilstoši tai piemītošajam noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas riskam, bet ne retāk kā reizi trijos gados, veic noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas riska novērtējuma pārskatīšanu un aktualizēšanu. Kapitālsabiedrība noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas riska novērtējumu pārskata un aktualizē katrā gadījumā, pirms tā plāno veikt pārmaiņas tās darbības procesos, pārvaldības struktūrā, sniegtajos pakalpojumos un produktos, pakalpojumu un produktu piegādes kanālos, klientu bāzē vai darbības ģeogrāfiskajos reģionos, t.sk. pirms jaunu tehnoloģiju vai pakalpojumu ieviešanas.

III. Iekšējās kontroles sistēma un tās izveide

12. Kapitālsabiedrība, pamatojoties uz tās pēdējo veikto noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas riska novērtējumu, izveido noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas iekšējās kontroles sistēmu (tālāk tekstā – iekšējās kontroles sistēma), t.sk. izstrādājot un dokumentējot attiecīgas politikas un procedūras, kuras apstiprina kapitālsabiedrības valde, ja tāda ir izveidota, vai kapitālsabiedrības augstākā pārvaldes institūcija.

13. Iekšējās kontroles sistēma ir kapitālsabiedrības īstenots pasākumu kopums, kas ietver uz Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas likuma prasību izpildes nodrošināšanu vērstas darbības, paredzot tam atbilstošus resursus un veicot darbinieku apmācību, lai pēc iespējas novērstu kapitālsabiedrības iesaistīšanu noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijā vai terorisma finansēšanā.

14. Kapitālsabiedrība, izveidojot iekšējās kontroles sistēmu, tajā paredz un dokumentē:

14.1. kapitālsabiedrības noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas riska izvērtēšanas kārtību un kārtību, kādā tiek novērtēts, dokumentēts un pārskatīts ar klientu, tā rezidences (reģistrācijas) valsti, klienta saimniecisko vai personisko darbību, izmantotajiem pakalpojumiem un produktiem un to piegādes kanāliem un veiktajiem darījumiem saistītais noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas risks;

14.2. kārtību un apjomu, kādā, pamatojoties uz kapitālsabiedrības veikto klienta noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas riska novērtējumu un ievērojot Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas likumā un citos normatīvajos aktos noteiktās klienta izpētes minimālās prasības, veicama klienta izpēte;

14.3. klientu veikto darījumu uzraudzības kārtību;

14.4. neparastu un aizdomīgu darījumu atklāšanas kārtību;

14.5. kārtību, kādā kapitālsabiedrība atturas no tāda darījuma veikšanas, kurš saistīts vai par kuru vai kurā iesaistītajiem naudas līdzekļiem ir pamatotas aizdomas, ka darījums ir saistīts ar noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju vai terorisma finansēšanu, vai ir pamatotas aizdomas, ka darījumā iesaistītie naudas līdzekļi ir tieši vai netieši iegūti noziedzīga nodarījuma rezultātā vai saistīti ar terorisma finansēšanu vai šā noziedzīgā nodarījuma mēģinājumu;

14.6. kārtību, kādā kapitālsabiedrība ziņo Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas dienestam par neparastiem un aizdomīgiem darījumiem;

14.7. kārtību, kādā kapitālsabiedrība uzglabā un iznīcina klienta izpētes un klienta veikto darījumu uzraudzības gaitā iegūto informāciju un dokumentus;

14.8. kapitālsabiedrības darbinieku tiesības, pienākumus un atbildību, kā arī kapitālsabiedrības darbinieku profesionālās kvalifikācijas un atbilstības standartus, pildot noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanu regulējošo normatīvo aktu prasības;

14.9. kārtību, kādā kapitālsabiedrība nodrošina anonīmu iekšējo ziņošanu par noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanu regulējošo normatīvo aktu prasību pārkāpumiem un šādu ziņojumu izvērtēšanu, ja, ņemot vērā kapitālsabiedrības darbinieku skaitu, šāda ziņošana ir iespējama;

14.10. neatkarīgu iekšējā audita funkciju, lai nodrošinātu kapitālsabiedrības iekšējās kontroles sistēmas atbilstību noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanu regulējošo normatīvo aktu prasībām un iekšējās kontroles sistēmas darbības efektivitātes izvērtēšanu, ja, ņemot vērā kapitālsabiedrības darbinieku skaitu, šāda funkcija ir iespējama;

14.11. noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas politiku un procedūru regulāras pārskatīšanas prasības un kārtību atbilstoši pārmaiņām normatīvajos aktos vai kapitālsabiedrības darbības procesos, sniegtajos pakalpojumos, pārvaldības struktūrā, klientu bāzē vai darbības reģionos.

15. Kapitālsabiedrība regulāri, bet ne retāk kā reizi 18 mēnešos, izvērtē iekšējās kontroles sistēmas darbības efektivitāti, t.sk. pārskatot un aktualizējot ar klientu, tā rezidences (reģistrācijas) valsti, klienta saimniecisko vai personisko darbību, izmantojamiem pakalpojumiem un produktiem un to piegādes kanāliem un veiktajiem darījumiem saistīto noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas riska novērtējumu un, ja nepieciešams, veic pasākumus iekšējās kontroles sistēmas darbības efektivitātes uzlabošanai, t.sk. pārskata un precizē noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas politikas un procedūras. Kapitālsabiedrība iekšējās kontroles sistēmas darbības efektivitāti izvērtē un pasākumus iekšējās kontroles sistēmas darbības efektivitātes uzlabošanai veic katrā gadījumā, ja tai ir pamats uzskatīt, ka tās iekšējās kontroles sistēmā ir trūkumi, t.sk. pēc Latvijas Bankas pieprasījuma novērst iekšējās kontroles sistēmā konstatētos trūkumus, kā arī pirms tā plāno veikt pārmaiņas tās darbības procesos, pārvaldības struktūrā, sniegtajos pakalpojumos un produktos, pakalpojumu un produktu piegādes kanālos, klientu bāzē vai darbības ģeogrāfiskajos reģionos, t.sk. pirms jaunu tehnoloģiju vai pakalpojumu ieviešanas.

IV. Klienta izpētes veikšanas vispārīgās prasības

16. Kapitālsabiedrība veic klienta izpēti šādos gadījumos:

16.1. pirms darījuma attiecību uzsākšanas ar klientu;

16.2. pirms tāda gadījuma rakstura darījuma veikšanas, kura apjoms vai vairāku šķietami saistītu darījumu kopējā summa pārsniedz 1 500 *euro*;

16.3. ja darījums atbilst vismaz vienai no neparasta darījuma pazīmju sarakstā ietvertajām pazīmēm vai rodas aizdomas par noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju, terorisma finansēšanu vai šo darbību mēģinājumu;